

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SOSYAL BİLGİLER DERSİ

4, 5, 6 VE 7. SINIFLAR

ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA 2015

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SOSYAL BİLGİLER DERSİ

(4, 5, 6 ve 7. SINIFLAR)

ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA
2015

Giriş

Bilimsel ve teknolojik alanda kaydedilen hızlı gelişmeler bireyin geçmiş yıllara göre daha karmaşık problemlerle karşılaşmasına neden olmaktadır. Bunların çözümü için birden çok disiplinin bulgularından yararlanılması ve disiplinlerarası anlayışın benimsenmesi gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere insan ilişkileri ve vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için disiplinler arası yaklaşımdan yola çıkarak tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji ve sosyoloji gibi sosyal bilimlerin kaynaştırılmasıyla oluşturulmuştur. Sosyal Bilgiler öğrencilerin kişisel, ailevi, bölgesel, ulusal ve küresel konularla ilgili bilgi, beceri ve değer edinmeleri ile günlük hayatlarında doğru ve mantıklı kararlar almalarına katkı sağlar. Bu anlatımlar dikkate alındığında Sosyal Bilgiler şu şekilde tanımlanabilir: “Etkin ve üretken bireyler yetiştirmek, öğrencilerin insani ilişkilerini ve vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla sosyal bilimlere kaynaştıran bir ilköğretim dersi.”

Bu tanım ışığında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın geliştirilmesi sürecinde şu üç temel kaynak esas alınmıştır;

1. Toplumun ihtiyaçları
2. Öğrencilerin yaşantıları
3. Sosyal bilim disiplinleri

Toplumun ihtiyaçları açısından düşünüldüğünde sadece bugünün ihtiyaçları değil, öğrencilerin yetişkin hayatlarını sürdürecekleri yıllardaki ihtiyaçları da dikkate alınmak istenmiştir. Bilgi ve teknolojiye hızlı gelişmeler toplumsal ve kültürel değişimi bölgesel olmaktan çıkarıp küresel bir boyuta taşımıştır. Bu hızlı değişim ve dönüşüm çağında, kuvvetle muhtemel olan teknolojinin artan bir hızla gelişmeye devam edeceğidir. Öğrencileri böylesine bir dünyaya hazırlamak, Sosyal Bilgiler dersinin temel amaçlarından biridir.

Bilgi ve teknoloji alanındaki gelişmeler, eğitim anlayışının ve uygulamalarının da değiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Günümüzde eğitim kurumlarında yazılı materyaller yanında istenildiği anda ve formatta elde edilebilecek öğretim materyalleri kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla okullarda doğrudan bilgi aktarımının geçmişte olduğundan daha az değerli hâle geleceği düşünülmektedir. Bu nedenle öğretim programlarında bilgiyi doğrudan aktarmak yerine onu işleme ve problem çözme için kullanma becerileri önem kazanmıştır.

Öğrencilerin, değişimin getireceği bireysel ve toplumsal belirsizliklerle baş edebilmeleri için bazı değerlerle donatılmaları bir zorunluluktur. Bu nedenle beceriler yanında değerler de öğretim programlarında yer almaktadır. Böylece Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğrencilere bilgilerin doğrudan aktarılması yerine, bilgi ile birlikte beceri ve değerlerin kazandırılması hedeflenmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hazırlanırken öğrencilerin yaşantıları kapsamında günlük hayatlarında karşılaştıkları durumlar ve sorunlardan hareket edilmiştir. Küreselleşmenin her geçen gün daha çok hissedildiği dünyada öğrencilerin farklı mekânlar, toplumlar ve kültürlerle etkileşimi de dikkate alınarak içerik yönünden yerelden küresele doğru bir denge oluşturulup tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk, siyaset bilimi, psikoloji ve sosyoloji gibi sosyal bilimler, Sosyal Bilgiler dersinin etkin vatandaş yetiştirme amacına uygun bir şekilde işe koşulmuştur. Ayrıca geleceğin ihtiyaçları bugün ve geçmiş tarafından da şekillendirileceği için Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın oluşturulmasında geçmiş, şimdi ve gelecek dengesi kurulmaya çalışılmıştır. Geçmişe dönük yaşam ve değerlerin oluşumu kendi bağlamında yorumlanırken bunların günümüze taşınma süreci ve değişimi eleştirel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu süreç sonucunda öğrencilerin kendileri ve toplum için iyi bir gelecek tasarımları sağlanmaya çalışılmıştır.

Bilginin yenilenmesi ve yayılmasının çok hızlı olduğu günümüzde her şeyi okulda öğretmenin mümkün olmadığı, öğretilenlerin değişebileceği dikkate alınarak öğrencilerin yaşam kaynağının sürekli öğrenme olması gerektiği düşüncesi de Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda benimsenmiştir.

Programın Temel Yapısı

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı; amaç, kapsam, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme olmak üzere dört temel öge üzerine inşa edilmiştir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan genel amaçlara, öğrenme alanları çerçevesinde ele alınan kazanımlarla ulaşılması benimsenmiştir. Bu bağlamda, kapsam iki boyutta organize edilmiştir; içerik boyutu ve bilişsel boyut. Kapsamın temelini oluşturan içerik, üç ana alandan oluşmuştur. Bunlar bilgi, beceri ve değerdir. Bu üç alan açısından kazanımlar toplamda yedi öğrenme alanı çerçevesinde organize edilmiştir. Öğrenme alanlarında yer alan kazanımlar bilgi, beceri ve değerleri yansıtacak şekilde düzenlenmiş; değer ifadesinin tutumu da yansıttığı kabul edilmiştir.

Kapsamın ikinci boyutunu ise bilgi temelli kazanımların düzenlenmesinde dikkate alınan Bloom'un yenilenmiş bilişsel taksonomisi oluşturmuştur. Buna göre bilişsel taksonominin sadece ilk basamakları değil üst basamakları da dikkate alınmış ve programın sarmal yapısı doğrultusunda dengeli bir dağılım gözetilmeye çalışılmıştır. Böylece program öğrencilerden, bilgiyi sadece hatırlamalarını değil; aynı zamanda analiz etmelerini, değerlendirmelerini ve oluşturmalarını da beklemektedir. Program kapsamındaki öğrenme alanları ile ilgili konu sıralaması yapılmamış, kazanımların öngördüğü bir kapsam sınırlaması düşünülmüştür.

Genel Amaçlar

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Milli Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Toplumun özgür bir üyesi olarak bireysel özellikleri ile birlikte millî, manevi ve evrensel değerlerin farkına vararak erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak hak, özgürlük ve sorumluluklarının bilincinde, demokratik hayata etkin bir şekilde katılarak karşılaştığı sorunlara barışçıl çözümler üreten, yaşamın her alanında hoşgörü ve uzlaşma kültürünün oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayan bireyler olmaları,
3. Yaşadığı çevre ve dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyıp insan ile çevre arasındaki etkileşimi coğrafi sorgulama becerilerini kullanarak açıklamaları,
4. Ekonomi okuryazarı olarak ekonomik kaynakların sürdürülebilir ve verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik bilgi, beceri ve tutum sahibi olmaları,
5. Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
6. Küreselleşmenin toplumsal, ekonomik, politik, kültürel ve ekolojik alanlardaki etkileri hakkında bilgi sahibi olarak dünyadaki karşılıklı etkileşimin farkına varmaları ve insanlığa faydalı olma bilincine ulaşmaları,
7. Teknolojinin toplumsal ihtiyaçlardan doğduğunu ve toplumları etkilediğini kavramaları, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
8. Vatandaşlık yeterliliklerinin gereği olan temel bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır.

Programın Kapsamı: Öğrenme Alanları

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda toplam yedi öğrenme alanı belirlenmiştir. Her bir öğrenme alanıyla ilgili olarak öğrencilerden bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlara ilişkin öğrenme çıktıları beklendiğinden, öğrenme alanlarının kazanımları bu alanları kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Bundan dolayı, öğrenme alanlarında bazı kazanımlar bilgi, bazıları beceri, bazıları da değer temellidir. Programda yer alan öğrenme alanları ile öğrencilerin sınıf düzeylerine paralel olarak bilgi, beceri ve değerlerini derinleştirip genişletmesi; öğrenmelerini sarmal yapı içinde süreç boyunca ba-

sitten karmaşığa, somuttan soyuta ve yakından uzağa olacak şekilde gerçekleştirmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda 4. sınıf kazanımları öğrencilerin günlük hayatlarında bizatihi ilişkide oldukları yakın çevrelerindeki deneyimlerine uygun süreç ve olaylara odaklanırken zamana bağlı olarak derinleşip genişleyerek 5. sınıf kazanımları, öğrencilerin yaşadıkları çevre (il düzeyi), 6. sınıf kazanımları, Türkiye ve 7. sınıf kazanımları ise uluslararası süreç ve olaylar ele alınmıştır. Başka bir ifade ile öğrenciler olgu, olay ve süreçleri 4. sınıfta mahalli (yakın çevre) 5. sınıfta il düzeyinde, 6. sınıfta ulusal, 7. sınıfta ise uluslararası boyutta değerlendirecektir.

Öğrenme alanları temel olarak bir ya da iki temaya odaklanmış olmakla birlikte kazanımlar sistematik bir düzende yapılandırılmıştır. Bu sistematik düzenin dikey eksenini disiplinler arası anlayış oluşturmaktadır. “Ekonomi ve Sürdürülebilirlik” öğrenme alanı örneğinde; 4, 5, 6 ve 7. sınıflardaki ilk kazanımlar ekonomi-psikoloji ilişkisine; takip eden diğer kazanımlar ekonominin sosyoloji ve coğrafya gibi farklı disiplinlerle olan ilişkisine odaklanmaktadır. Yatayda ise bilişsel öğrenmeleri sınıflandırmada kullanılan taksonomiye göre bir düzenleme yapılmıştır. Öğrencilerin gelişimsel özellikleri de dikkate alınarak öğrenmenin yatay anlamda sadece hatırlama düzeyinde değil, üst düzey düşünme becerileri olan analiz etme, değerlendirme ve oluşturmayı da içerecek şekilde yapılandırılmasına dikkat edilmiştir. Böylece öğretim programında Sosyal Bilgiler dersinin bir gereği olarak sosyal bilimler üzerine inşa edilen, disiplinlerarası ve yansıtıcı düşünmeyi merkeze alan bir yapı sağlanmaya çalışılmıştır.

Öğrenme alanlarının içerikleri aşağıda kısaca açıklanmıştır:

Birey ve Toplum

Bireyin toplumsal bir varlık olarak çevresini etkilemesi ve çevresinden etkilenmesi gerçeğinden hareketle ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda kendini gerçekleştirmesi ve karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilmesi önemsenmektedir. Temel olarak “ben” ve “biz” olma süreçlerini içeren bu öğrenme alanında sosyal bilimlerden sosyoloji ve psikolojiye odaklanılmakla birlikte disiplinler arası bir yaklaşım da benimsenmiştir. Buna göre öğrenciler “ben” ve “biz” olma süreçlerini etkileyen mekânsal, tarihî ve kültürel faktörleri de değerlendirme imkânı bularak millî, manevî ve evrensel değerlerin farkına varacaklardır.

Etkin Vatandaşlık

Etkin bir birey olarak haklarını, hak arama yollarını bilmenin, sorumluluklarını yerine getirmenin erken yaşlarda öğrenilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla Sosyal Bilgilerin, sosyal bilimleri ve yansıtıcı düşünmeyi işe koştugu düşünülürse, geleceğin yetişkinleri olacak bugünün öğrencileri için etkin vatandaşlığın anlamı ve önemi kolayca anlaşılabilir. Bu bağlamda hak ve sorumlulukları-

nın bilincinde, inisiyatif alan, karşılaştığı sorunlara barışçıl çözümler üreten, demokratik ve katılımcı vatandaş yetiştirmeye yönelik kazanımlar oluşturulmuştur. Bu öğrenme alanının temelini hukuk ve siyaset bilimi oluşturmasına karşın yatay anlamda sosyoloji ve tarihten de yararlanılmıştır.

İnsan ve Mekân

İnsan yaşamı için gerekli mekânsal temel bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlayan bu öğrenme alanı, temelde coğrafya odaklıdır. Kazanımlar oluşturulurken dikey eksen boyunca da bir mantıksal çerçeve oluşturulmuştur. Buna göre 4, 5, 6 ve 7. sınıfların ilk kazanımları coğrafi sorgulama becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Diğer kazanımlar ise sırasıyla, beşerî ve fizikî coğrafya, doğal afetler ve çevre duyarlılığı konularını içermektedir.

Ekonomi ve Sürdürülebilirlik

Tüketim, insanların ortak özelliği olmakla birlikte ihtiyaçlar sınırsız, kaynaklar sınırlıdır. İnsanlar sınırsız ihtiyaçlarını karşılarken sınırlı kaynaklarını rasyonel bir şekilde kullanmak, ihtiyaçlarıyla isteklerini ayırt etmek, ihtiyaçlarına öncelik vermek durumundadır. Bununla birlikte kaynakların sürdürülebilirliği ilerleyen süreçte dünyanın en önemli gündem maddelerinden birisi olacaktır. Bu öğrenme alanı ile öğrencilerin ekonomi okuryazarı olmaları, ekonomik kaynakları sürdürülebilir ve verimli bir şekilde kullanmaları amaçlanmaktadır. Buna göre, tüm sınıfların ilk kazanımları ekonomi-psikoloji ilişkisine odaklanırken ikinci kazanımlar ekonomi-coğrafya, üçüncü kazanımlar doğrudan ekonomi bilimi, dördüncü kazanımlar ekonomi-sosyoloji ilişkisine odaklanmaktadır. Son kazanımlar ise öğrencileri sürdürülebilir bir geleceğe hazırlamak üzere oluşturulmuştur.

Kültürel Miras

Bir milleti diğer milletlerden ayıran kültürel özelliklerdir. Bunların geliştirilerek nesilden nesile aktarılması gerekmektedir. Bu anlamda kültürel miras öğrenme alanı, temelde tarih alanı odaklı olmakla birlikte, kültür ve kültürel mirası ön plana çıkaran bir yapıya sahiptir. Bu öğrenme alanında öğrencilerde millî bilincin oluşması amacıyla Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçlerin üzerinde durularak 4. sınıfta, öğrencinin yaşadığı çevrenin tarihî ve kültürel unsurları, 5. sınıfta kültür ve kültürel miras konuları ele alınmıştır. Genel tarih mantığı çerçevesinde 6 ve 7. sınıflarda ise kronolojik bir yaklaşım benimsenmiş; bu sınıflarda Türk ve İslam tarihi ile Osmanlı ve Avrupa tarihi konuları işlenmiştir.

Küresel Bağlantılar

Günümüzde inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi ve teknoloji kültürel ve siyasi sınırları aşarak küresel boyutta hareket halindedir. Buna bağlı olarak devlet ve toplumlar kendisi dışındakilerle rekabet etmek zorunda kalmaktadır. Bununla birlikte dünya kaynaklarının hızla tükendiği bir süreçte insanların birbirlerine karşı sorumlulukları vardır. Bu düşüncelerden hareketle, küresel bağlantılar öğrenme alanı küreselleşmenin toplumsal, ekonomik, politik, kültürel ve ekolojik alanlarında öğrencilerin bilgi edinmelerini ve dünyada etkin ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini amaçlamaktadır. Tüm sınıfların ilk kazanımları coğrafi açıdan küreselleşmeyi ele alırken, ikinci kazanımlar ekonomik ilişkilere odaklanmaktadır. Üçüncü kazanımlar kültür ile küresel ilişkilere değinmektedir. Dördüncü ve son kazanımlar ise kültürlerarası etkileşimi sağlamaya yönelik çeşitli beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum

Bu öğrenme alanı öğrencilerin bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavramalarını sağlayarak onlara bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda öğrencilere bilim ve teknolojiyi etik, tarih, felsefe, sosyoloji ve hukuk perspektifinden değerlendirme becerileri kazandırılacaktır.

Programın Öğrenme-Öğretme Süreci Anlayışı

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrenme sorumluluğunu öğrenciye; öğrenciyi motive etme, öğrenmesine yardımcı olma, ona rehberlik etme ve ipuçları verme sorumluluğunu da öğretmene vererek birlikte başarma, birlikte sorumluluk alma yaklaşımını benimsemiştir. Öğrenme-öğretme süreci, öğrenme alanlarında yer alan kazanımların öğrencilere kazandırılması için yapılacak etkinlikleri kapsamaktadır. Bu süreç, öğrenci açısından dile getirildiğinde “öğrenme süreci”, öğretmen açısından dile getirildiğinde “öğretme süreci” olarak ifade edilir. Öğrenme-öğretme süreci sosyal uyuma, çoklu bakış açılara değer vermeye, öğrenmenin çoklu türlerine, öğrenmede sorumluluk almaya ve bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasına fırsat vermelidir. Kazanımlar gerçek yaşamla ilişkilendirilerek öğrencilerin bilgi, beceri ve değerleri problem çözme sürecinde kullanmalarına imkân sağlanmalıdır.

Bilimsel gelişmelere paralel olarak artan bilgilerin tümünü öğrencilere sunma olanağı olmadığından öğretmen, öğrenme destekçisi olarak öğrenciye bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanmada yol gösterir. Aynı zamanda öğrenmeyi merak etmelerine ve öğrenmeyi öğrenmelerine öncülük eder. Değişmeyen tek şeyin değişim olduğu düşünülerek öğrencilerin yaşam mücadelesinin temel kaynağının sürekli öğrenme olduğu gerçeği, temel ilke olarak benimsenilmeye çalışılır. Bunun için öğre-

nenlerin etkili bir sosyal anlayışa, iletişim ve ortak çalışma yeteneğine sahip olmasına önem verilir. Kavramları zihninde değiştirme/geliştirme ve yeni yapılar oluşturma sürecinin sorumlusu öğrencinin kendisi olduğundan, öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesinde öğrenciye bunu yapabilme fırsatları verilmesi amacıyla aktif öğrenme yöntemlerinin kullanılmasına, öğrenciler arası etkileşimin özendirilmesine ihtiyaç duyulur. Öğrenme sürecinin sorumluluğunun öğrencide olması öğretmenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Öğretmenin; öğrencilere yol göstermek, önerilerde bulunmak, gerekli durumlarda açıklama yapmak, rehber olmak, onların gelişimlerini gözlemek ve bu konuda dönüt vermek gibi görevleri üstlenmesi gerekir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde bilgi, beceri ve değerleri kazandırmada öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif katılımlarını sağlayacak strateji, yöntem ve tekniklerden yararlanılmalı, öğretim materyalleri işe koşulmalıdır ve öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebildikleri demokratik bir sınıf atmosferi oluşturulmasına özen gösterilmelidir.

Programın Ölçme ve Değerlendirme Anlayışı

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilerin bilgiyi kendilerinin yapılandırması esas olduğundan, ölçme ve değerlendirmenin yalnızca öğrenme ürünlerine vurgu yapılarak veya her zaman doğru ya da yanlış olan çözümler dikkate alınarak yapılmaması gerektiği kolayca anlaşılabilir. Dolayısıyla bu program öğrencilerin neyi bilmediklerinden çok; neyi, nasıl bildikleri ve neler yapabildiklerini önemsemektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin öğrenme-öğretme süreci içerisinde izlenmesi, yönlendirilmesi, öğrenme güçlüklerinin belirlenerek giderilmesi, anlamlı öğrenmelerinin desteklenmesi amacıyla sürekli geri bildirim ve düzeltme işlemlerinin sağlanmasına yönelik bir ölçme ve değerlendirme anlayışı benimsenmiştir. Bu doğrultuda sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra gösteri, anekdot, görüşme, gözlem, sözlü sunum, proje, öz değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, performans değerlendirme, dereceleme ve tutum ölçekleri gibi süreç odaklı yaklaşımlardan yararlanılması önemsenmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinin başlangıç, ana etkinlikler ve değerlendirme aşamaları bağlamında yapılandırılması gerektiği düşünüldüğünde her kazanımın sonunda bir süreç değerlendirmesinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çok çeşitli araçlardan faydalanılabilir. Aşağıda bununla ilgili bazı önerilere yer verilmiştir. Bunlar öğretmenler açısından bağlayıcı olmayıp sadece fikir vermesi amacıyla oluşturulmuştur.

Bir sosyal bilgiler dersi sonrasında öz ve akran değerlendirme formu aracılığı ile değerlendirme yapılabilecekken, yaşadıkları çevredeki doğal ve beşerî unsurların işlendiği bir derste, gözlem formları, tablo-grafik oluşturma ve harita çalışmaları ile değerlendirme gerçekleştirilebilir. Kültürel öğelerin insan yaşamındaki yeri konusu kapsamında performans ödevleri, gözlem formları, poster çalışması, öykü/kompozisyon yazımı gibi araçlar kullanılabilir.

Aile tarihini oluştururken mülakat yöntemi ile soyağacı gibi bir grafik düzenleyiciden yararlanılabilir. Karşılaşılan çatışmalara demokratik ve barışçıl çözümler üretilmesi kapsamında öğrencilerin drama performansları dereceleme ölçeği ile değerlendirilebilir. Türkiye'deki ekonomik faaliyetler konusunda kavram haritası gibi bir araçlar işe koşulabilir. Sürdürülebilir kalkınma kapsamında öğrencilerden proje önerisi hazırlamaları istenebilir. Bilimsel bilginin özelliklerinin işlendiği bir ders-te gerçekleştirilen bir uygulama, kontrol listesi ve dereceleme ölçeği kullanılarak değerlendirilebilir. Süreç değerlendirmesine sadece kazanım sonlarında değil aynı zamanda belirli bir öğrenme alanının bitiminde de yer verilebilir. Örneğin, "İnsan ve Mekân" öğrenme alanı kazanımları boyunca, öğrencilerden ürün dosyası hazırlamaları istenebilir.

Programın Organizasyonu

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda her sınıftaki öğrenme alanlarına ayrılması öngörülen ders saatleri belirlenmiştir. Bu süreler öneri niteliğinde olup fizikî olanaklar, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri, çevre şartları dikkate alınarak esnetilebilir. Ayrıca kazanımların sınıf düzeyine ilişkin kapsamını belirlemek amacıyla, gerekli olduğu düşünülen yerlerde, kazanımların hemen altında açıklamalara yer verilmiştir. Kazanımlarla ilgili açıklamalar eğik olarak yazılmıştır.

Tablo 1. Öğrenme Alanlarının Öngörülen Ders Saatlerine Göre Dağılımı

Sınıf	No	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Öngörülen DersSaati	DersSaati %
4	1	Birey ve Toplum	4	12	11,11
	2	Etkin Vatandaşlık	3	9	8,33
	3	İnsan ve Mekân	6	30	27,78
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	5	21	19,44
	5	Kültürel Miras	4	12	11,11
	6	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	4	12	11,11
	Toplam			29	108
5	1	Birey ve Toplum	4	12	11,11
	2	Etkin Vatandaşlık	4	12	11,11
	3	İnsan ve Mekân	6	27	25,00
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	4	18	16,67
	5	Kültürel Miras	4	18	16,67
	6	Küresel Bağlantılar	3	9	8,33
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	4	12	11,11
	Toplam			29	108
6	1	Birey ve Toplum	3	12	11,11
	2	Etkin Vatandaşlık	4	9	8,33
	3	İnsan ve Mekân	6	18	16,67
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	5	15	13,89
	5	Kültürel Miras	7	30	27,78
	6	Küresel Bağlantılar	4	12	11,11
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	5	12	11,11
	Toplam			34	108
7	1	Birey ve Toplum	4	9	8,33
	2	Etkin Vatandaşlık	4	15	13,89
	3	İnsan ve Mekân	6	24	22,22
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	4	9	8,33
	5	Kültürel Miras	6	30	27,78
	6	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	3	9	8,33
	Toplam			30	108

4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Sınıf	No	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Önerilen DersSaati	DersSaati %
4	1	Birey ve Toplum	4	12	11,11
	2	Etkin Vatandaşlık	3	9	8,33
	3	İnsan ve Mekân	6	30	27,78
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	5	21	19,44
	5	Kültürel Miras	4	12	11,11
	6	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	4	12	11,11
		Toplam	29	108	100,00

4.1. Birey ve Toplum

- 4.1.1. Kişisel ilgi ve ihtiyaçlarını tanımlar.
- 4.1.2. Kişisel özelliklerinin ve yeteneklerinin farkına varır.
- 4.1.3. Arkadaşlarının kişisel özelliklerinin ve yeteneklerinin farkına varır.
- 4.1.4. Diğer bireylerin duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.

Değerler	Sorumluluk, demokratik tutumu benimseme, saygı, adil olma
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, sosyal katılım, iletişim, problem çözme, karar verme
Kavramlar	Aile, çocuk, grup, hak, kural

4.2. Etkin Vatandaşlık

- 4.2.1. Aile ve okul yaşamındaki sorumluluklarını yerine getirir.
- 4.2.2. Kendi söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.
Öğrencinin ailesi, arkadaş grubu ve okuldaki yaşantısı ile ilişkilendirilecektir.
- 4.2.3. Oyun ve sınıf kurallarını arkadaşlarıyla birlikte oluşturur.

Öğrenciler aktif dinleme ve tartışma, sosyal katılım, iletişim, problem çözme ve karar verme becerilerine odaklanacaktır.

Değerler	Sorumluluk, demokratik tutumu benimseme, saygı, adil olma
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, sosyal katılım, iletişim, problem çözme, karar verme
Kavramlar	Aile, çocuk, grup, hak, kural

4.3. İnsan ve Mekân

4.3.1. Evinin ve okulunun konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.

Yönler ile doğal ve beşerî unsurlara yakınlık, uzaklık açısından konum analizi yapılacaktır.

4.3.2. İki yer/nokta arasındaki güzergâhın krokisini çizer.

Okul-ev, park-ev, market-okul vb. arasındaki bölgenin krokisi çizilecektir.

4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları fark eder.

Çevresinde var olan dağ, nehir, vadi, ova, deniz, göl, plato ve tepe gibi doğal unsurlar ile ev, işyeri, okul, cami, park, alışveriş merkezi gibi beşerî unsurlar ele alınacaktır.

4.3.4. Yaşadığı yerde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını grafik oluşturarak gösterir.

Sınıfta yapacakları grafik hazırlama etkinliği öncesinde öğrencilerden en az iki hafta süre ile gözlem yapmaları istenir.

4.3.5. Yaşadığı çevrede görülen doğal afetlerin ve çevre sorunlarının farkına varır.

Sel, heyelan, deprem, çığ, hortum ve fırtına gibi doğal afetler ile orman yangını, çevre kirliliği ve trafikten kaynaklanan sorunlar ele alınacaktır.

4.3.6. Yaşadığı yerdeki doğal çevrenin ve kültürel unsurların korunmasının önemini savunur.

Nehir, göl, toprak, mera, ağaçlık alan gibi doğal unsurlar ile tarihî yapılar, anıtlar, inanç mekânları gibi kültürel çevre unsurları ele alınacaktır.

Değerler	Temizlik, çevre duyarlılığı
Beceriler	Gözlem, mekânı algılama, coğrafi sorgulama ve konum analizi, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
Kavramlar	Beşerî unsur, çevre, doğal afet, doğal unsur, hava olayı, konum, kroki, yön

4.4. Ekonomi ve Sürdürülebilirlik

4.4.1. İstek ve ihtiyaçları arasında bilinçli seçim yapar.

Bütçe durumu ve fayda-maliyet dengesi göz önüne alınacaktır.

4.4.2. Temel ekonomik kavramları kullanarak ailesinin ve yakın çevresindeki insanların ekonomik faaliyetlerini açıklar.

Gelir, gider, bütçe, üretim, tüketim ve meslek gibi kavramları kullanarak öğrencinin yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri açıklaması sağlanacaktır.

4.4.3. Kendi bütçesini oluşturur.

Gelir gider tablosu üzerinde gösterilecektir.

4.4.4. Kaynakların kullanımında toplumsal paylaşım ve yardımlaşmayı önemser.

4.4.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.

Değerler	Tasarruf, bilinçli tüketim, paylaşma, dayanışma, yardımlaşma
Beceriler	Karar verme, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, ekonomi okuryazarlığı
Kavramlar	Bütçe, ekonomi, gelir, gider, ihtiyaç, istek, kaynak, meslek, tüketim, üretim

4.5. Kültürel Miras

4.5.1. Aile tarihini oluşturur.

Sözlü, yazılı ve görsel kaynakları araştırarak kullanır.

4.5.2. Ailesi ve çevresindeki eşya ve nesnelere hareketle değişim ve sürekliliğe dair kanıtlar gösterir.
Ev eşyası, oyuncaklar, tarımsal aletler, kıyafetler ve fotoğraflar kullanılacaktır.

4.5.3. Geleneksel çocuk oyunlarını araştırarak değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.

4.5.4. Bulunduğu çevredeki bir müzeyi veya tarihî bir mekânı ziyaret ederek değişim ve sürekliliğe dair çıkarımlarda bulunur.

Müze gidilememesi durumunda sanal müze ziyareti yapılabilir.

Değerler	Kültürel mirasa saygı
Beceriler	Araştırma, kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama
Kavramlar	Değişim, görsel kaynak, müze, sözlü kaynak, süreklilik, tarih, yazılı kaynak

4.6. Küresel Bağlantılar

4.6.1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkelerin özelliklerini fark eder.

Dünyanın farklı bölgelerinden örnekler verilerek ülkelerin genel ekonomik ve coğrafi özellikleri üzerinde durulacaktır.

4.6.2. Yaşadığı yerleşim yeri ile diğer yerleşim birimleri arasında ekonomi, eğitim ve sağlık alanlarında etkileşim olduğunu fark eder.

Yurtiçi ve yurtdışı göçe neden olan faktörler üzerinde durulacaktır.

4.6.3. Dünya üzerindeki farklı toplumlara ait kültürel unsurlarla kendi kültürünü karşılaştırır.

Kültürel unsurlardan kıyafet, yemek, oyun ve aile ilişkileri gibi konular üzerinde durulacaktır.

Farklı kültürlerle saygı duyar.

Değerler	Farklılıklara saygı, hoşgörü
Beceriler	Araştırma
Kavramlar	Dünya, göç, kültür, yerleşim yeri

4.7. Bilim, Teknoloji ve Toplum

4.7.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri kullanım alanlarına göre sınıflandırır.

4.7.2. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki değişim ve sürekliliğinin farkına varır.

4.7.3. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.

4.7.4. Teknolojik ürünlerin aile ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri üzerindeki etkilerini örneklerle açıklar.

Değerler	Duyarlılık
Beceriler	Değişim ve sürekliliği algılama
Kavramlar	Bilim, değişim, süreklilik, teknoloji

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Sınıf	No	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Önerilen DersSaati	DersSaati %
5	1	Birey ve Toplum	4	12	11,11
	2	Etkin Vatandaşlık	4	12	11,11
	3	İnsan ve Mekân	6	27	25,00
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	4	18	16,67
	5	Kültürel Miras	4	18	16,67
	6	Küresel Bağlantılar	3	9	8,33
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	4	12	11,11
	Toplam			29	108

5.1. Birey ve Toplum

- 5.1.1. Katıldığı gruplarda aldığı roller ile bu rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.
- 5.1.2. Üyesi olduğu gruplarda karşılaştığı çatışmalara demokratik ve barışçıl çözümler üretir.
- 5.1.3. İçinde bulunduğu gruplarda davranışlarını görgü kurallarına göre düzenler.
- 5.1.4. Yaşadığı toplumdaki sosyal sorunların çözümünde grupların oynadığı rolleri araştırır.

Değerler	Barış, görgü kuralları, demokratik tutum
Beceriler	Problem çözme, çatışma yönetimi, araştırma
Kavramlar	Çatışma, çözüm, grup, hak, rol, sosyalleşme, sosyal sorun

5.2. Etkin Vatandaşlık

- 5.2.1. Toplumun ihtiyaçları ile bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumların farkına varır.
Günlük yaşantısında ilişkide olduğu kurumlar ele alınarak bu kurumların halka hizmet sunma sorumluluğu vurgulanacaktır.

5.2.2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini kavrar.

5.2.3. Çevresindeki resmî kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini *araştırır*.

5.2.4. Temel haklarından katılım ve düşünce özgürlüğü hakkını kullanır.
Rol oynama yöntemiyle sınıf/okulda bir STK kurma etkinliği yapılacaktır.

Değerler	Özgürlük, demokratik tutumu benimseme
Beceriler	Sosyal katılım, araştırma
Kavramlar	Etkin vatandaş, katılım, kurum, sivil toplum kuruluşu, yönetim

5.3. İnsan ve Mekân

5.3.1. Yaşadığı çevrenin konum analizini yapar.

Yaşadığı şehir ve çevresindeki diğer şehirler ele alınacaktır. Öğrencinin yaşadığı yerin Türkiye’de nerede bulunduğu, hangi yerleşmelere komşu olduğu, çevresindeki yeryüzü şekillerinin yaşadığı coğrafyayı nasıl etkilediği gibi konuma dair konular üzerinde durulacaktır.

5.3.2. Haritaları inceleyerek yaşadığı çevrenin yeryüzü şekillerini genel olarak tanır.

5.3.3. Yaşadığı çevrenin coğrafi özelliklerini gözlemleyerek yerleşmelerle ilişkilendirir.
Yerleşmelerin ne tür yerlerde (yamaç, dağlık, su kenarı, düz arazi, vadi vb.) geliştiği ele alınacaktır.

5.3.4. Yaşadığı çevredeki iklimin insan faaliyetlerine etkisini örnekler vererek açıklar.

5.3.5. Yaşadığı çevredeki doğal afetlerin ve çevre sorunlarının nedenlerini sorgular.

5.3.6. Doğal çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde bulunur.

Değerler	Çevre duyarlığı, sorumluluk
Beceriler	Mekânı algılama, harita kullanma, sorgulama, gözlem
Kavramlar	Doğal afet, çevre sorunları, harita, iklim, konum, yerleşme, yeryüzü şekilleri

5.4. Ekonomi ve Sürdürülebilirlik

5.4.1. Ekonomik faaliyetlerin çevresindeki insanların sosyal hayatlarına etkisini araştırır.

Yaşadığı bölgedeki birincil, ikincil, üçüncül ekonomik faaliyetler vurgulanır. Bunlar coğrafi özelliklerle ilişkilendirilecektir.

5.4.2. Çevresindeki örneklerden hareketle üretimin temel faktörlerini tanımlar.

Hammadde, işgücü, sermaye ve bilgi konuları ele alınacaktır.

5.4.3. Çevresinde kullanılan temel ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını şematik anlatımla gösterir.

5.4.4. Yakın çevresindeki ekonomik faaliyetlerin verimliliği için kaynakların verimli kullanılması gerektiğini fark eder.

Sürdürülebilirlik üzerinde durulacaktır.

Değerler	Çevre duyarlılığı, tasarruf
Beceriler	Araştırma, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
Kavramlar	Ekonomi, ekonomik faaliyet, ekonomik kaynak, hammadde, işgücü, sermaye, sosyal hayat, toprak, üretim

5.5. Kültürel Miras

5.5.1. Çevresindeki doğal varlıkları, tarihî mekân ve kalıntıları araştırarak sınıflandırır.

5.5.2. Sözlü tarih metoduyla yaşadığı çevrenin tarihini araştırır.

5.5.3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.

5.5.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü kavrar.

Değerler	Kültürel mirasa saygı
Beceriler	Kanıt kullanma, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, araştırma
Kavramlar	Birlik ve beraberlik, doğal varlık, kalıntı, kültür, kültürel öğe,

5.6. Küresel Bağlantılar

5.6.1. Yaşadığı çevredeki sosyal hayatın popüler kültürden nasıl etkilendiğini örneklerle açıklar.

5.6.2. Çevresindeki kültürel unsurlar ile diğer yerlerdeki kültürel unsurları ilişkilendirir.
Türkiye ve komşu ülkelerden örneklerle işlenecektir.

5.6.3. Kullandığı ürünlerin kaynaklarını araştırarak bu ürünlerin başka ülkelere temin edilmesinin nedenlerini sorgular.

Değerler	Çalışkanlık, saygı
Beceriler	Araştırma, harita kullanma, konum analizi
Kavramlar	Konum, kültürel unsur, rekabetçi üretim

5.7. Bilim, Teknoloji ve Toplum

5.7.1. Bilgi-iletişim teknolojilerini doğru ve güvenli kullanmanın önemini fark eder.
Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma, online alışveriş, güvenli internet kullanımı, kimlik hırsızlığı gibi konular ele alınacaktır.

5.7.2. Teknolojik gelişmelerin sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.

5.7.3. Bilim ve teknoloji ile ilgili düzeyine uygun süreli yayınları izler.

5.7.4. Bilgi-iletişim teknolojilerini kullanarak çevresindeki bir probleme nasıl çözüm üretebileceğini açıklar.

Değerler	Sorumluluk, saygı
Beceriler	Bilgi-iletişim teknolojilerini kullanma, problem çözme
Kavramlar	Bilim, internet, kimlik hırsızlığı, sosyalleşme, sosyal medya, teknoloji

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Sınıf	No	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Önerilen DersSaati	DersSaati %
6	1	Birey ve Toplum	3	12	11,11
	2	Etkin Vatandaşlık	4	9	8,33
	3	İnsan ve Mekân	6	18	16,67
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	5	15	13,89
	5	Kültürel Miras	7	30	27,78
	6	Küresel Bağlantılar	4	12	11,11
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	5	12	11,11
		Toplam	34	108	100,00

6.1. Birey ve Toplum

6.1.1. Bireyin gelişiminde ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal, kültürel ve tarihî bağların önemini fark eder.

6.1.2. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklı cinsiyetlere, sosyoekonomik ve kültürel gruplara karşı önyargılarını sorgular.

6.1.3. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekler.

Değerler	Dayanışma, hoşgörü, saygı, vatanseverlik, yardımlaşma
Beceriler	Değişim ve sürekliliği algılama, kalıp yargıyı ve ön yargıyı fark etme, sorgulama, sosyal katılım
Kavramlar	Sosyalleşme, toplumsal rol, toplumsal birliktelik

6.2. Etkin Vatandaşlık

6.2.1. Bir vatandaş olarak haklarının yasalarla güvence altına alındığını ve sorumluluklarının çerçevesinin yasalarla belirlendiğini kavrar.
Anayasa ve yasa kavramları açıklanarak bireyin hak ve sorumlulukları anayasa ve yasalar çerçevesinde ele alınacaktır.

6.2.2. Türkiye Cumhuriyeti Devletinde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi kavrar.
Kuvvetler ayrılığı ilkesi ile yasama, yürütme ve yargı gücünün her birinin kendine has yetki ve sorumluluklarının olduğu üzerinde durulacaktır.

6.2.3. Yönetimin karar alma süreçlerini etkileyen unsurları sorgular.
Siyasî partiler, sivil toplum kuruluşları, medya ve bireyler kapsamında konu işlenecektir.

6.2.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini örnek olaylardan yola çıkarak savunur.

Değerler	Demokratik tutumu benimseme
Beceriler	Sorgulama
Kavramlar	Anayasa, demokrasi, etkin vatandaş, medya, sivil toplum kuruluşu, siyasî parti, yasama, yargı, yönetim, yürütme

6.3. İnsan ve Mekân

6.3.1. Türkiye'nin konum özelliklerinin ülkeye kattığı değeri önemser.
Jeopolitik, iklim, ulaşım gibi Türkiye'nin mutlak ve göreceli konumuna yönelik çıkarımlarda bulunulacaktır.

6.3.2. Türkiye'nin temel fizikî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir.
Türkiye'nin denizleri, başlıca nehir, dağ, plato ve ovaları ele alınacaktır.

6.3.3. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir.
Türkiye'nin nüfus ve ekonomisi ele alınacaktır.

6.3.4. Türkiye'de görülen iklim tiplerinin genel özelliklerini analiz eder.

6.3.5. Coğrafi özellikler göz önüne alınarak Türkiye'deki yerleşim tiplerinin farklılığına kanıtlar gösterir.

6.3.6. Türkiye'de görülen doğal afetler ve çevre sorunlarının neden ve sonuçlarını değerlendirir.

Değerler	Vatanseverlik
Beceriler	Coğrafi verileri kullanma, harita kullanma, konum analizi, mekânı algılama
Kavramlar	Beşerî coğrafya, doğal afet, ekonomi, fizikî coğrafya, iklim,

6.4. Ekonomi ve Sürdürülebilirlik

6.4.1. Ekonomik motivasyonun insan davranışlarını nasıl etkilediğine dair çıkarımda bulunur.
Para kazanma güdüsünün insanların sosyal yaşantısına etkisi ele alınacaktır. Bunun için daha çok çalışması ve haksızlık yapmaması gerektiği vurgulanacaktır.

6.4.2. İhracat ve ithalatın Türkiye ekonomisindeki yerini araştırır.
Türkiye'nin ithalat ve ihracat ürünleri ile bunların ülke ekonomisine etkileri ele alınacaktır.

6.4.3. Türkiye ekonomisinin sektörel yapısını grafikte gösterir.
Tarım, sanayi ve hizmet sektörleri ele alınacaktır.

6.4.4. Finansal araçların gündelik yaşam üzerindeki etkilerini sorgular.
Kredi kartları, sigorta, banka kredisi, birikim, yatırım araçları hakkında bilgi verilecektir.

6.4.5. Türkiye için sürdürülebilir kalkınma önerileri sunar.
Öğrencilerde yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesi üzerinde durulacaktır.

Değerler	Çevre duyarlılığı, tasarruf
Beceriler	Araştırma, sorgulama, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, yaratıcı düşünme becerisi
Kavramlar	Birikim, ekonomik motivasyon, finans, finansal araç, ihracat, ithalat, sigorta, sürdürülebilirlik, yatırım

6.5. Kültürel Miras

6.5.1. İlk Çağ uygarlıklarının bıraktıkları izleri ve insanlık tarihine katkılarını açıklar.
Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları ele alınacaktır. Konunun işlenişinde Anadolu Medeniyetleri Müzesine sanal ziyaret vb. etkinlikler önerilir.

6.5.2. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
Destan, yazıt ve diğer kaynaklardan yararlanılacaktır.

6.5.3. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri analiz eder.

6.5.4. Türklerin İslamiyeti kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri sorgular.

6.5.5. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini analiz eder.

Malazgirt Savaşı ve ilk Türk beyliklerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkıları işlenecektir.

6.5.6. Türkiye Selçukluları döneminde siyasi ve kültürel faaliyetlerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine katkılarını tartışır.

Haçlı seferleri ve Miryokefalon Savaşı işlenecektir.

6.5.7. Tarihî ticaret yollarının toplumlararası siyasî, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü kavrar.

Değerler	Hoşgörü
Beceriler	Değişim ve sürekliliği algılama, zamanı ve kronolojiyi algılama
Kavramlar	Destan, fetih, İslamiyet, iskân, kanıt, kültürel faaliyet, savaş, ticaret yolu, yurt

6.6. Küresel Bağlantılar

6.6.1. Türkiye'nin konumuna dayalı olarak üstlendiği çeşitli rolleri analiz eder.

Türkiye'nin coğrafi konumu kültürel, siyasi ve ekonomik yönlerden değerlendirilecektir.

6.6.2. Türkiye'nin ekonomik faaliyetlerinin uluslararası bağlarını sorgular.

Kaynaklar, ihtiyaçlar ve üretim açısından değerlendirilecektir.

6.6.3. Türkiye'nin çeşitli ülkelerle olan sosyal ve kültürel etkileşimini sorgular.

Türk kültürü ile seçilen iki farklı ülkenin kültürü incelenecektir.

6.6.4. Küresel ölçekte popüler kültürün kültürel davranış kalıplarımıza etkisini analiz eder.

Değerler	Farklılıklara saygı, hoşgörü
Beceriler	Çoklu bakış açısı, sorgulama
Kavramlar	Ekonomik faaliyet, etkileşim, popüler kültür

6.7. Bilim, Teknoloji ve Toplum

6.7.1. Bilimsel verilere ve kanıtlara ve dayalı bilgi ile kişisel görüş, yorum ve yargıları ayırt eder.

6.7.2. Bilimsel bilginin üretilmesinde izlenen aşamaları açıklar.

Bilimsel bilginin belirli aşamaları içeren sistematik gözlem, deney vb. yöntemlerle üretildiği ele alınacaktır.

6.7.3. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirleri sunar.

Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesini sağlayacak uygulamalara yer verilecektir.

6.7.4. Telif ve patent hakları saklı olan ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.

6.7.5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi açıklar.

Değerler	Bilimsellik, etik
Beceriler	Araştırma, problem çözme, yaratıcı düşünme becerisi
Kavramlar	Bilimsel araştırma, bilimsel bilgi, görüş, patent, popüler bilgi, telif hakkı

7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Sınıf	No	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Önerilen DersSaati	DersSaati %
7	1	Birey ve Toplum	4	9	8,33
	2	Etkin Vatandaşlık	4	15	13,89
	3	İnsan ve Mekân	6	24	22,22
	4	Ekonomi ve Sürdürülebilirlik	4	9	8,33
	5	Kültürel Miras	6	30	27,78
	6	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11
	7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	3	9	8,33
		Toplam	30	108	100,00

7.1. Birey ve Toplum

7.1.1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.

7.1.2. Kişisel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.

7.1.3. Kitle iletişim araçlarının sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.
Medya okuryazarlığı becerisi üzerinde durulacaktır.

7.1.4. İletişim araçlarının kullanımında bireysel ve toplumsal hak ve sorumlulukları dikkate alır.
Doğru bilgi alma hakkı, özel hayatın gizliliği, düşünceyi açıklama ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki ilişki değerlendirilecektir.

Değerler	Özgürlük, sorumluluk, saygı
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, eleştirel düşünme, iletişim, medya okuryazarlığı, sorgulama
Kavramlar	Davranış, duygu, düşünce, iletişim, kitle iletişim araçları

7.2. Etkin Vatandaşlık

7.2.1. Demokrasiyi ve gelişim evrelerini açıklar.

Tarihimizdeki demokratik değerler ve uygulamalar örnekler üzerinden ele alınacaktır.

7.2.2. Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş döneminde demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan olayları açıklar.

Atatürk'ün BMM'ni oluşturması, BMM'nin açılışı, 1921 Anayasası, Cumhuriyetin ilanı, 1924 Anayasası, ilk siyasi partilerin kurulması konuları ele alınacaktır.

7.2.3. Farklı yönetim biçimlerini demokrasinin temel ilkeleri açısından karşılaştırır.

7.2.4. Bir yaşam biçimi olarak demokratik tutumu benimser.

Değerler	Demokratik tutumu benimseme
Beceriler	Eleştirel düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama
Kavramlar	Aristokrasi, demokrasi, demokratik değer, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, saltanat, teokrasi, yönetim

7.3. İnsan ve Mekân

7.3.1. Haritayı oluşturan temel unsurları kavrar.

Ölçek, lejant, harita başlığı, kuzey yönü ve koordinat sistemi açıklanacaktır.

7.3.2. Coğrafi koordinat sistemini kullanarak ülkeleri konum özellikleri açısından sınıflandırır.

Coğrafi koordinat sisteminin temel kavramları işlendikten sonra kıtalar ve okyanuslar tanıtilerek farklı konuma sahip ülkeler ele alınıp bunların konuma dayalı farklılıkları işlenecektir.

7.3.3. Dünyanın gelişmişlik düzeyleri farklı bölgelerini coğrafi açıdan karşılaştırır.

Bölgeler; nüfus, yerleşme, göç, ekonomi ve doğal unsurlar açısından ele alınacaktır.

7.3.4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak o ortamların iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

7.3.5. Küresel iklim değişiklerinin neden olduğu doğal afetler ve çevre sorunlarını örnekler üzerinden değerlendirir.

7.3.6. Dünyadaki doğal kaynakların bilinçli kullanılmasının gerekliliğini savunur.

Değerler	Çevre duyarlığı, tasarruf
Beceriler	Harita kullanma, konum analizi
Kavramlar	Boylam, ekvator, enlem, göç, konum, koordinat sistemi, lejant, nüfus, ölçek, yerleşme

7.4. Ekonomi ve Sürdürülebilirlik

7.4.1. Tüketici davranışlarını etkileyen unsurlara örnekler verir.
Reklamın rolü, kültür ve popüler kültür konuları ele alınacaktır.

7.4.2. Küresel rekabette nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisi açısından önemini fark eder.

7.4.3. İlgi ve yetenekleri doğrultusunda meslekî tercihlerine yönelik planlama yapar.
Yeni ortaya çıkan ihtiyaçlar için yenilikçilik ve girişimciliğin önemi vurgulanacaktır.

7.4.4. Tüketim alışkanlıklarının küresel ölçekteki etkilerini tartışır.
Arz-talep dengesi ve ilişkisi üzerinde durulacaktır.

Değerler	Çalışkanlık, özgüven
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, girişimcilik, sorgulama
Kavramlar	Arz-talep, girişim, girişimcilik, meslek, popüler kültür, rekabet, reklam, tüketim, tüketici

7.5. Kültürel Miras

7.5.1. Tarihsel olay ve yorumlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasî güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.

7.5.2. Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.

7.5.3. Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemini kanıtlarla açıklar.

Orta Çağ Avrupa'sındaki uygulamalarla kıyas yapılacaktır.

7.5.4. Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri analiz eder.

Coğrafi keşifler, Rönesans, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılâbı, sömürgecilik konularına da değinilecektir.

7.5.5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.

7.5.6. Kültürel mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılması gerektiğini savunur.

Değerler	Değere saygı, hoşgörü, tarih bilinci
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, çoklu bakış açısı, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma, tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme
Kavramlar	Coğrafi keşif, estetik, fetih, gaza, ihtilal, inkılâp, kültürel miras

7.6. Küresel Bağlantılar

7.6.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kurumlara örnekler verir.

7.6.2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kurumları tanır.

AB, ABD, Rusya, Çin, Afrika, Karadeniz'in çevresi, Ortadoğu ve Türk Dünyası bağlamında işlenecek; IMF ve Dünya Bankasının işlevlerine değinilecektir.

7.6.3. Küresel sorunların çözümüne yönelik işbirliğinin gerekliliğini fark eder.

Küresel iklim değişikliği, doğal afetler, açlık, terörizm ve göç konuları ele alınacaktır.

Değerler	Dayanışma, farklılıklara saygı
Beceriler	İşbirliği, çevreyi koruma duyarlılığı
Kavramlar	Ekonomik bölge, iklim değişikliği, terörizm

7.7. Bilim, Teknoloji ve Toplum

7.7.1. Bilginin saklanması, aktarılması ve yaygınlaştırılmasında değişim ve sürekliliğin farkına varır.

Yazının icadından günümüze kadar farklı saklama, yaygınlaştırma ve aktarma teknikleri üzerinde durulacaktır.

7.7.2. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.

7.7.3. Düşünme, sorgulama ve akıl yürütmenin bilimsel gelişmelere katkısını savunur.

Değerler	Bilimsellik, özgürlük
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama
Kavramlar	Bilgin, değişim, ıslahat, icat, özgür düşünme, süreklilik

SOSYAL BİLGİLER DERSİ

(4, 5, 6 ve 7. SINIFLAR)

KAZANIM DAĞILIM TABLOSU

Birey ve Toplum

<p>4.1.1. Kişisel ilgi ve ihtiyaçlarını tanımlar.</p> <p>4.1.2. Kişisel özelliklerinin ve yeteneklerinin farkına varır.</p> <p>4.1.3. Arkadaşlarının kişisel özelliklerinin ve yeteneklerinin farkına varır.</p> <p>4.1.4. Diğer bireylerin duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılar.</p>								<p>5.1.1. Katıldığı gruplarda aldığı roller ile bu rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.</p> <p>5.1.2. Üyesi olduğu gruplarda karşılaştığı çatışmalara demokratik ve barışçıl çözümler üretir.</p> <p>5.1.3. İçinde bulunduğu gruplarda davranışlarını görgü kurallarına göre düzenler.</p> <p>5.1.4. Yaşadığı toplumdaki sosyal sorunların çözümünde grupların oynadığı rolleri araştırır.</p>		<p>6.1.1. Bireyin gelişiminde ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal, kültürel ve tarihî bağların önemini fark eder.</p> <p>6.1.2. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklı cinsiyetlere, sosyoekonomik ve kültürel gruplara karşı önyargılarını sorgular.</p> <p>6.1.3. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekler.</p>		<p>7.1.1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.</p> <p>7.1.2. Kişisel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.</p> <p>7.1.3. Kitle iletişim araçlarının sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır. <i>Medya okuryazarlığı becerisi üzerinde durulacaktır.</i></p> <p>7.1.4. İletişim araçlarının kullanımında bireysel ve toplumsal hak ve sorumlulukları dikkate alır. <i>Doğru bilgi alma hakkı, özel hayatın gizliliği, düşünceyi açıklama ve kitle iletişim özgürlüğü arasındaki ilişki değerlendirilecektir.</i></p>	
Değerler	Sorumluluk, demokratik tutumu benimseme, saygı, adilolma	Değerler	Barış, görgü kuralları, demokratik tutum	Değerler	Dayanışma, hoşgörü, saygı, vatanseverlik, yardımlaşma	Değerler	Özgürlük, sorumluluk, saygı						
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, sosyal katılım, iletişim, problem çözme, kararverme	Beceriler	Problem çözme, çatışma yönetimi, araştırma	Beceriler	Değişim ve sürekliliği algılama, kalıp yargıyı ve ön yargıyı farketme, sorgulama, sosyal katılım	Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, eleştireldüşünme, iletişim, medya okur yazarlığı, sorgulama						
Kavramlar	Aile, çocuk, grup, hak, kural	Kavramlar	Çatışma, çözüm, grup, hak, rol, sosyalleşme, sosyalsorun	Kavramlar	Sosyalleşme, toplumsalrol, toplumsalbirliktelik	Kavramlar	Davranış, duygu, düşünce, iletişim, kitle iletişim araçları						

Etkin Vatandaşlık							
<p>4.2.1. Aile ve okul yaşamındaki sorumluluklarını yerine getirir.</p> <p>4.2.2. Kendi söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır. <i>Öğrencinin ailesi, arkadaş grubu ve okuldaki yaşantısı ile ilişkilendirilecektir.</i></p> <p>4.2.3. Oyun ve sınıf kurallarını arkadaşlarıyla birlikte oluşturur. <i>Öğrenciler aktif dinleme ve tartışma, sosyal katılım, iletişim, problem çözme ve karar verme becerilerine odaklanacaktır.</i></p>		<p>5.2.1. Toplumun ihtiyaçları ile bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumların farkına varır. <i>Günlük yaşantısında ilişkide olduğu kurumlar ele alınarak bu kurumların halka hizmet sunma sorumluluğu vurgulanacaktır.</i></p> <p>5.2.2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini kavrar.</p> <p>5.2.3. Çevresindeki resmî kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini araştırır.</p> <p>5.2.4. Temel haklarından katılım ve düşünce özgürlüğü hakkını kullanır. <i>Rol oynama yöntemiyle sınıf/okulda bir STK kurma etkinliği yapılacaktır.</i></p>		<p>6.2.1. Bir vatandaş olarak haklarının yasalarla güvence altına alındığını ve sorumluluklarının çerçevesinin yasalarla belirlendiğini kavrar. <i>Anayasa ve yasa kavramları açıklanarak bireyin hak ve sorumlulukları anayasa ve yasalar çerçevesinde ele alınacaktır.</i></p> <p>6.2.2. Türkiye Cumhuriyeti Devletinde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi kavrar. <i>Kuvvetler ayrılığı ilkesi ile yasama, yürütme ve yargı gücünün her birinin kendine has yetki ve sorumluluklarının olduğu üzerinde durulacaktır.</i></p> <p>6.2.3. Yönetimin karar alma süreçlerini etkileyen unsurları sorgular. <i>Siyasî partiler, sivil toplum kuruluşları, medya ve bireyler kapsamında konu işlenecektir.</i></p> <p>6.2.4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini örnek olaylardan yola çıkarak savunur.</p>		<p>7.2.1. Demokrasiyi ve gelişim evrelerini açıklar. <i>Tarihimizdeki demokratik değerler ve uygulamalar örnekler üzerinden ele alınacaktır.</i></p> <p>7.2.2. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde demokrasinin gelişmesine katkıda bulunan olayları açıklar. <i>Atatürk'ün BMM'ni oluşturması, BMM'nin açılışı, 1921 Anayasası, Cumhuriyetin ilanı, 1924 Anayasası, ilk siyasi partilerin kurulması konuları ele alınacaktır.</i></p> <p>7.2.3. Farklı yönetim biçimlerini demokrasinin temel ilkeleri açısından karşılaştırır.</p> <p>7.2.4. Bir yaşam biçimi olarak demokratik tutumu benimser.</p>	
Değerler	Sorumluluk, demokratik tutumu benimseme, saygı, adil olma	Değerler	Özgürlük, demokratik tutumu benimseme	Değerler	Demokratik tutumu benimseme	Değerler	Demokratik tutumu benimseme
Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, sosyal katılım, iletişim, problem çözme, karar verme	Beceriler	Sosyal katılım, araştırma	Beceriler	Sorgulama	Beceriler	Eleştirel düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama
Kavramlar	Aile, çocuk, grup, hak, kural	Kavramlar	Etkin vatandaş, katılım, kurum, sivil toplum kuruluşu, yönetim	Kavramlar	Anayasa, demokrasi, etkin vatandaş, medya, sivil toplum kuruluşu, siyasî parti, yasama, yargı, yönetim, yürütme	Kavramlar	Aristokrasi, demokrasi, demokratik değer, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, saltanat, teokrasi, yönetim

İnsan ve Mekan

<p>4.3.1. Evinin ve okulunun konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. <i>Yönler ile doğal ve beşerî unsurlara yakınlık, uzaklık açısından konum analizi yapılacaktır.</i></p> <p>4.3.2. İki yer/nokta arasındaki güzergâhın krokisini çizer. <i>Okul-ev, park-ev, market-okul vb. arasındaki bölgenin krokisi çizilecektir.</i></p> <p>4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları fark eder. <i>Çevresinde var olan dağ, nehir, vadi, ova, deniz, göl, plato ve tepe gibi doğal unsurlar ile ev, işyeri, okul, cami, park, alışveriş merkezi gibi beşerî unsurlar ele alınacaktır.</i></p> <p>4.3.4. Yaşadığı yerde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını grafik oluşturarak gösterir. <i>Sınıfta yapacakları grafik hazırlama etkinliği öncesinde öğrencilerden en az iki hafta süre ile gözlem yapmaları istenir.</i></p> <p>4.3.5. Yaşadığı çevrede görülen doğal afetlerin ve çevre sorunlarının farkına varır. <i>Sel, heyelan, deprem, çığ, hortum ve fırtına gibi doğal afetler ile orman yangını, çevre kirliliği ve trafikten kaynaklanan sorunlar ele alınacaktır.</i></p>	<p>5.3.1. Yaşadığı çevrenin konum analizini yapar. <i>Yaşadığı şehir ve çevresindeki diğer şehirler ele alınacaktır. Öğrencinin yaşadığı yerin Türkiye’de nerede bulunduğu, hangi yerleşmelere komşu olduğu, çevresindeki yeryüzü şekillerinin yaşadığı coğrafyayı nasıl etkilediği gibi konuma dair konular üzerinde durulacaktır.</i></p> <p>5.3.2. Haritaları inceleyerek yaşadığı çevrenin yeryüzü şekillerini genel olarak tanır.</p> <p>5.3.3. Yaşadığı çevrenin coğrafi özelliklerini gözlemleyerek yerleşmelerle ilişkilendirir. <i>Yerleşmelerin ne tür yerlerde (yamaç, dağlık, su kenarı, düz arazi, vadi vb.) geliştiği ele alınacaktır.</i></p> <p>5.3.4. Yaşadığı çevredeki iklimin insan faaliyetlerine etkisini örnekler vererek açıklar.</p> <p>5.3.5. Yaşadığı çevredeki doğal afetlerin ve çevre sorunlarının nedenlerini sorgular.</p> <p>5.3.6. Doğal çevrenin korunmasına yönelik faaliyetlerde bulunur.</p>	<p>6.3.1. Türkiye’nin konum özelliklerinin ülkeye kattığı değeri önemser. <i>Jeopolitik, iklim, ulaşım gibi Türkiye’nin mutlak ve göreceli konumuna yönelik çıkarımlarda bulunulacaktır.</i></p> <p>6.3.2. Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir. <i>Türkiye’nin denizleri, başlıca nehirleri, dağları, plato ve ovaları ele alınacaktır.</i></p> <p>6.3.3. Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini harita üzerinde gösterir. <i>Türkiye’nin nüfus ve ekonomisi ele alınacaktır.</i></p> <p>6.3.4. Türkiye’de görülen iklim tiplerinin genel özelliklerini analiz eder.</p> <p>6.3.5. Coğrafi özellikler göz önüne alınarak Türkiye’deki yerleşim tiplerinin farklılığına kanıtlar gösterir.</p> <p>6.3.6. Türkiye’de görülen doğal afetler ve çevre sorunlarının neden ve sonuçlarını değerlendirir</p>	<p>7.3.1. Haritayı oluşturan temel unsurları kavrar. <i>Ölçek, lejant, harita başlığı, kuzey yönü ve koordinat sistemi açıklanacaktır.</i></p> <p>7.3.2. Coğrafi koordinat sistemini kullanarak ülkeleri konum özellikleri açısından sınıflandırır. <i>Coğrafi koordinat sisteminin temel kavramları işlendikten sonra kıtalar ve okyanuslar tanıtarak farklı konuma sahip ülkeler ele alınıp bunların konuma dayalı farklılıkları işlenecektir.</i></p> <p>7.3.3. Dünyanın gelişmişlik düzeyleri farklı bölgelerini coğrafi açıdan karşılaştırır. <i>Bölgeler; nüfus, yerleşme, göç, ekonomi ve doğal unsurlar açısından ele alınacaktır.</i></p> <p>7.3.4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak o ortamların iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.</p> <p>7.3.5. Küresel iklim değişiklerinin</p>
--	--	---	---

4.3.6. Yaşadığı yerdeki doğal çevrenin ve kültürel unsurların korunmasının önemini savunur. Nehir, göl, toprak, mera, ağaçlık alan gibi doğal unsurlar ile tarihî yapılar, anıtlar, inanç mekânları gibi kültürel çevre unsurları ele alınacaktır.						neden olduğu doğal afetler ve çevre sorunlarını örnekler üzerinden değerlendirir. 7.3.6. Dünyadaki doğal kaynakların bilinçli kullanılmasının gerekliliğini savunur.	
Değerler	Temizlik, çevre duyarlılığı	Değerler	Çevre duyarlılığı, sorumluluk	Değerler	Vatanseverlik	Değerler	Çevre duyarlılığı, tasarruf
Beceriler	Gözlem, mekânı algılama, coğrafi sorgulama ve konum analizi, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Beceriler	Mekânı algılama, harita kullanma, sorgulama, gözlem	Beceriler	Coğrafi verileri kullanma, harita kullanma, konum analizi, mekânı algılama	Beceriler	Harita kullanma, konum analizi
Kavramlar	Beşerî unsur, çevre, doğal afet, doğal unsur, hava olayı, konum, kroki, yön	Kavramlar	Doğal afet, çevre sorunları, harita, iklim, konum, yerleşme, yeryüzü şekilleri	Kavramlar	Beşerî coğrafya, doğal afet, ekonomi, fizikî coğrafya, iklim, jeopolitik, nüfus	Kavramlar	Boylam, ekvator, enlem, göç, konum, koordinat sistemi, lejant, nüfus, ölçek, yerleşme

Ekonomi ve Sürdürülebilirlik

<p>4.4.1. İstek ve ihtiyaçları arasında bilinçli seçim yapar. <i>Bütçe durumu ve fayda-maliyet dengesi göz önüne alınacaktır.</i></p> <p>4.4.2. Temel ekonomik kavramları kullanarak ailesinin ve yakın çevresindeki insanların ekonomik faaliyetlerini açıklar. <i>Gelir, gider, bütçe, üretim, tüketim ve meslek gibi kavramları kullanarak öğrencinin yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri açıklaması sağlanacaktır.</i></p> <p>4.4.3. Kendi bütçesini oluşturur. <i>Gelir gider tablosu üzerinde gösterilecektir.</i></p> <p>4.4.4. Kaynakların kullanımında toplumsal paylaşım ve yardımlaşmayı önemser.</p> <p>4.4.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.</p>	<p>5.4.1. Ekonomik faaliyetlerin çevresindeki insanların sosyal hayatlarına etkisini araştırır. <i>Yaşadığı bölgedeki birincil, ikincil, üçüncül ekonomik faaliyetler vurgulanır. Bunlar coğrafi özelliklerle ilişkilendirilecektir.</i></p> <p>5.4.2. Çevresindeki örneklerden hareketle üretimin temel faktörlerini tanımlar. <i>Hammadde, işgücü, sermaye ve bilgi konuları ele alınacaktır.</i></p> <p>5.4.3. Çevresinde kullanılan temel ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını şematik anlatımla gösterir.</p> <p>5.4.4. Yakın çevresindeki ekonomik faaliyetlerin verimliliği için kaynakların verimli kullanılması gerektiğini fark eder. <i>Sürdürülebilirlik üzerinde durulacaktır.</i></p>	<p>6.4.1. Ekonomik motivasyonun insan davranışlarını nasıl etkilediğine dair çıkarımda bulunur. <i>Para kazanma güdüsünün insanların sosyal yaşantısına etkisi ele alınacaktır. Bunun için daha çok çalışması ve haksızlık yapmaması gerektiği vurgulanacaktır.</i></p> <p>6.4.2. İhracat ve ithalatın Türkiye ekonomisindeki yerini araştırır. <i>Türkiye'nin ithalat ve ihracat ürünleri ile bunların ülke ekonomisine etkileri ele alınacaktır.</i></p> <p>6.4.3. Türkiye ekonomisinin sektörel yapısını grafikte gösterir. <i>Tarım, sanayi ve hizmet sektörleri ele alınacaktır.</i></p> <p>6.4.4. Finansal araçların gündelik yaşam üzerindeki etkilerini sorgular. <i>Kredi kartları, sigorta, banka kredisi, birikim, yatırım araçları hakkında bilgi verilecektir.</i></p>	<p>7.4.1. Tüketici davranışlarını etkileyen unsurlara örnekler verir. <i>Reklamın rolü, kültür ve popüler kültür konuları ele alınacaktır.</i></p> <p>7.4.2. Küresel rekabette nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisi açısından önemini fark eder.</p> <p>7.4.3. İlgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek tercihlerine yönelik planlama yapar. <i>Yeni ortaya çıkan ihtiyaçlar için yenilikçilik ve girişimciliğin önemi vurgulanacaktır.</i></p> <p>7.4.4. Tüketim alışkanlıklarının küresel ölçekteki etkilerini tartışır. <i>Arz-talep dengesi ve ilişkisi üzerinde durulacaktır.</i></p>
---	---	---	---

				6.4.5. Türkiye için sürdürülebilir kalkınma önerileri sunar. <i>Öğrencilerde yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilmesi üzerinde durulacaktır.</i>			
Değerler	Tasarruf, bilinçli tüketim, paylaşma, dayanışma, yardımlaşma	Değerler	Çevre duyarlılığı, tasarruf	Değerler	<i>Çevre duyarlılığı, tasarruf</i>	Değerler	Çalışkanlık, özgüven
Beceriler	Karar verme, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, ekonomi okuryazarlığı	Beceriler	Araştırma, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Beceriler	<i>Araştırma, sorgulama, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, yaratıcı düşünme becerisi</i>	Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, girişimcilik, sorgulama
Kavramlar	Bütçe, ekonomi, gelir, gider, ihtiyaç, istek, kaynak, meslek, tüketim, üretim	Kavramlar	Ekonomi, ekonomik faaliyet, ekonomik kaynak, hammadde, işgücü, sermaye, sosyal hayat, toprak, üretim	Kavramlar	<i>Birikim, ekonomik motivasyon, finans, finansal araç, ihracat, ithalat, sigorta, sürdürülebilirlik, yatırım</i>	Kavramlar	Arz-talep, girişim, girişimcilik, meslek, popüler kültür, rekabet, reklam, tüketim, tüketicisi

Kültürel Miras

<p>4.5.1. Aile tarihini oluşturur. <i>Sözlü, yazılı ve görsel kaynakları araştırarak kullanır.</i></p> <p>4.5.2. Ailesi ve çevresindeki eşya ve nesnelere hareketle değişim ve sürekliliğe dair kanıtlar gösterir. <i>Ev eşyası, oyuncaklar, tarımsal aletler, kıyafetler ve fotoğraflar kullanılacaktır.</i></p> <p>4.5.3. Geleneksel çocuk oyunlarını araştırarak değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.</p> <p>4.5.4. Bulunduğu çevredeki bir müzeyi veya tarihî bir mekânı ziyaret ederek değişim ve sürekliliğe dair çıkarımlarda bulunur. <i>Müzeye gidilememesi durumunda sanal müze ziyareti yapılabilir.</i></p>	<p>5.5.1. Çevresindeki doğal varlıkları, tarihî mekân ve kalıntıları araştırarak sınıflandırır.</p> <p>5.5.2. Sözlü tarih metoduyla yaşadığı çevrenin tarihini araştırır.</p> <p>5.5.3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.</p> <p>5.5.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü kavrar.</p>	<p>6.5.1. İlk Çağ uygarlıklarının bıraktıkları izleri ve insanlık tarihine katkılarını açıklar. <i>Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları ele alınacaktır. Konunun işlenişinde Anadolu Medeniyetleri Müzesine sanal ziyaret vb. etkinlikler önerilir.</i></p> <p>6.5.2. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafî, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur. <i>Destan, yazıt ve diğer kaynaklardan yararlanılacaktır.</i></p> <p>6.5.3. İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri analiz eder.</p> <p>6.5.4. Türklerin İslamiyeti kabulleri ile birlikte siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri sorgular.</p> <p>6.5.5. Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini analiz eder. <i>Malazgirt Savaşı ve ilk Türk beyliklerinin Anadolu’nun Türkleşme sürecine katkıları işlenecektir.</i></p>	<p>7.5.1. Tarihsel olay ve yorumlara dayanarak Osmanlı Devleti’nin siyasî güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.</p> <p>7.5.2. Osmanlı Devleti’nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.</p> <p>7.5.3. Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemini kanıtlarla açıklar. <i>Orta Çağ Avrupa’sındaki uygulamalarla kıyas yapılacaktır.</i></p> <p>7.5.4. Avrupa’daki gelişmelere paralel olarak Osmanlı Devleti’ni değişime zorlayan süreçleri analiz eder. <i>Coğrafi keşifler, Rönesans, Reform, Fransız İhtilali, Sanayi İnkılabı, sömürgecilik konularına da değinilecektir.</i></p> <p>7.5.5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.</p>
---	--	---	---

				6.5.6. Türkiye Selçukluları döneminde siyasi ve kültürel faaliyetlerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine katkılarını tartışır. <i>Haçlı seferleri ve Miryokefalon Savaşı işlenecektir.</i>		7.5.6. Kültürel mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılması gerektiğini savunur.	
				6.5.7. Tarihî ticaret yollarının toplumlararası siyasî, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü kavrar.			
Değerler	Kültürel mirasa saygı	Değerler	Kültürel mirasa saygı	Değerler	Hoşgörü	Değerler	Değere saygı, hoşgörü, tarih bilinci
Beceriler	Araştırma, kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama	Beceriler	Kanıt kullanma, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, araştırma	Beceriler	Değişim ve sürekliliği algılama, zamanı ve kronolojiyi algılama	Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, çoklu bakış açısı, değişim ve sürekliliği algılama, kanıt kullanma, tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme
Kavramlar	Değişim, görsel kaynak, müze, sözlü kaynak, süreklilik, tarih,yazılı kaynak	Kavramlar	Birlik ve beraberlik, doğal varlık, kalıntı, kültür, kültürel öge, Tarihi mekân	Kavramlar	Destan, fetih, İslamiyet, iskân, kanıt, kültürel faaliyet, savaş, ticaret yolu, yurt	Kavramlar	Coğrafi keşif, estetik, fetih, gaza, ihtilal, inkılâp, kültürel miras, Reform, Rönesans, sanat, sömürgecilik

Küresel Bağlantılar

<p>4.6.1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkelerin özelliklerini fark eder. <i>Dünyanın farklı bölgelerinden örnekler verilerek ülkelerin genel ekonomik ve coğrafi özellikleri üzerinde durulacaktır.</i></p> <p>4.6.2. Yaşadığı yerleşim yeri ile diğer yerleşim birimleri arasında ekonomi, eğitim ve sağlık alanlarında etkileşim olduğunu fark eder. <i>Yurtiçi ve yurtdışı göçe neden olan faktörler üzerinde durulacaktır.</i></p> <p>4.6.3. Dünya üzerindeki farklı toplumlara ait kültürel unsurlarla kendi kültürünü karşılaştırır. <i>Kültürel unsurlardan kıyafet, yemek, oyun ve aile ilişkileri gibi konular üzerinde durulacaktır.</i> <i>Farklı kültürlerle saygı duyar.</i></p>							
<p>5.6.1. Yaşadığı çevredeki sosyal hayatın popüler kültürden nasıl etkilendiğini örneklerle açıklar.</p> <p>5.6.2. Çevresindeki kültürel unsurlar ile diğer yerlerdeki kültürel unsurları ilişkilendirir. <i>Türkiye ve komşu ülkelerden örneklerle işlenecektir.</i></p> <p>5.6.3. Kullandığı ürünlerin kaynaklarını araştırarak bu ürünlerin başka ülkelere temin edilmesinin nedenlerini sorgular.</p>		<p>6.6.1. Türkiye'nin konumuna dayalı olarak üstlendiği çeşitli rolleri analiz eder. <i>Türkiye'nin coğrafi konumu kültürel, siyasi ve ekonomik yönlerden değerlendirilecektir.</i></p> <p>6.6.2. Türkiye'nin ekonomik faaliyetlerinin uluslararası bağlarını sorgular. <i>Kaynaklar, ihtiyaçlar ve üretim açısından değerlendirilecektir.</i></p> <p>6.6.3. Türkiye'nin çeşitli ülkelerle olan sosyal ve kültürel etkileşimini sorgular. <i>Türk kültürü ile seçilen iki farklı ülkenin kültürü incelenecektir.</i></p> <p>6.6.4. Küresel ölçekte popüler kültürün kültürel davranış kalıplarımıza etkisini analiz eder.</p>		<p>7.6.1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kurumlara örnekler verir.</p> <p>7.6.2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kurumları tanıtır. <i>AB, ABD, Rusya, Çin, Afrika, Karadeniz'in çevresi, Ortadoğu ve Türk Dünyası bağlamında işlenecek; IMF ve Dünya Bankasının işlevlerine değinilecektir.</i></p> <p>7.6.3. Küresel sorunların çözümüne yönelik işbirliğinin gerekliliğini fark eder. <i>Küresel iklim değişikliği, doğal afetler, açlık, terörizm ve göç konuları ele alınacaktır.</i></p>			
Değerler	Farklılıklara saygı, hoşgörü	Değerler	Çalışkanlık, saygı	Değerler	Farklılıklara saygı, hoşgörü	Değerler	Dayanışma, farklılıklara saygı
Beceriler	Araştırma	Beceriler	Araştırma, harita kullanma, konum analizi	Beceriler	Çoklu bakış açısı, sorgulama	Beceriler	İşbirliği, çevreyi koruma duyarlılığı
Kavramlar	Dünya, göç, kültür, yerleşim yeri	Kavramlar	Konum, kültürel unsur, rekabetçi üretim	Kavramlar	Ekonomik faaliyet, etkileşim, popüler kültür	Kavramlar	Ekonomik bölge, iklim değişikliği, terörizm

Bilim, Teknoloji ve Toplum

<p>4.7.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri kullanım alanlarına göre sınıflandırır.</p> <p>4.7.2. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki değişim ve sürekliliğinin farkına varır.</p> <p>4.7.3. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.</p> <p>4.7.4. Teknolojik ürünlerin aile ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri üzerindeki etkilerini örneklerle açıklar.</p>		<p>5.7.1. Bilgi-iletişim teknolojilerini doğru ve güvenli kullanmanın önemini fark eder. <i>Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma, online alışveriş, güvenli internet kullanımı, kimlik hırsızlığı gibi konular ele alınacaktır.</i></p> <p>5.7.2. Teknolojik gelişmelerin sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.</p> <p>5.7.3. Bilim ve teknoloji ile ilgili düzeyine uygun süreli yayınları izler.</p> <p>5.7.4. Bilgi-iletişim teknolojilerini kullanarak çevresindeki bir probleme nasıl çözüm üretebileceğini açıklar.</p>		<p>6.7.1. Bilimsel verilere ve kanıtlara ve dayalı bilgi ile kişisel görüş, yorum ve yargıları ayırt eder.</p> <p>6.7.2. Bilimsel bilginin üretilmesinde izlenen aşamaları açıklar. <i>Bilimsel bilginin belirli aşamaları içeren sistematik gözlem, deney vb. yöntemlerle üretildiği ele alınacaktır.</i></p> <p>6.7.3. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirleri sunar. <i>Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesini sağlayacak uygulamalara yer verilecektir.</i></p> <p>6.7.4. Telif ve patent hakları saklı olan ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.</p> <p>6.7.5. Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi açıklar.</p>		<p>7.7.1. Bilginin saklanması, aktarılması ve yaygınlaştırılmasında değişim ve sürekliliğin farkına varır. <i>Yazının icadından günümüze kadar farklı saklama, yaygınlaştırma ve aktarma teknikleri üzerinde durulacaktır.</i></p> <p>7.7.2. Türk ve İslam devletlerinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.</p> <p>7.7.3. Düşünme, sorgulama ve akıl yürütmenin bilimsel gelişmelere katkısını savunur.</p>	
Değerler	Duyarlılık	Değerler	Sorumluluk, saygı	Değerler	Bilimsellik, etik	Değerler	Bilimsellik, özgürlük
Beceriler	Değişim ve sürekliliği algılama	Beceriler	Bilgi-iletişim teknolojilerini kullanma, problem çözme	Beceriler	Araştırma, problem çözme, yaratıcı düşünme becerisi	Beceriler	Aktif dinleme ve tartışma, değişim ve sürekliliği algılama, eleştirel düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama
Kavramlar	Bilim, değişim, süreklilik, teknoloji	Kavramlar	Bilim, internet, kimlik hırsızlığı, sosyalleşme, sosyal medya, teknoloji	Kavramlar	Bilimsel araştırma, bilimsel bilgi, görüş, patent, popüler bilgi, telif	Kavramlar	Bilgin, değişim, ıslahat, icat, özgür düşünme, süreklilik

